РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на правосъдието

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД
ОТ ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ – МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

ОТНОСНО: Проект на Постановление на Министерския съвет за допълнение на Тарифа № 1 към Закона за държавните такси за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и Министерството на правосъдието, приета с Постановление № 167 на Министерския съвет от 1992 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация внасям за разглеждане проект на Постановление на Министерския съвет за допълнение на Тарифа № 1 към Закона за държавните такси за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и Министерството на правосъдието, приета с Постановление № 167 на Министерския съвет от 1992 г. (обн., ДВ, бр. 71 от 1992 г.)

1. Причини, които налагат приемането на подзаконовия нормативен акт

Със Закона за изменение и допълнение на Закона за международния търговски арбитраж, приет от Народното събрание на 24 юли 2025 г. и обнародван в „Държавен вестник“, бр. 63 от 1 август 2025 г. (ЗИД ЗМТА), бяха въведени съществени изменения в правната уредба на дейността на арбитража в Република България. Законодателните промени бяха в отговор на установените случаи на злоупотреба с арбитражни решения за осъждане на физически и юридически лица въз основа на неистински документи, безконтролното създаване на арбитражи и ограничените възможности за отмяна на арбитражното решение и административен контрол върху дейността на арбитражите, които създават благоприятна среда за противоправна дейност. Реформата засяга

условията и реда за осъществяване на арбитраж на територията на Република България, вкл. вътрешен арбитраж, с оглед на което са променени наименованието и предметът на уредба в Закона за арбитража (ЗА). Уредбата на арбитража е усъвършенствана чрез въвеждане на изисквания относно дейността от постоянните арбитражните институции със седалище в Република България. Значително са подобрени възможностите за защита на страните в арбитражното производство чрез разширяване на обхвата на административния и съдебния контрол върху арбитражните производства и арбитражните решения – допълнени са основанията за отмяна и нищожност на арбитражното решение, за отказ за издаване на изпълнителен лист въз основа на нищожно арбитражно решение, допълнени са контролните правомощия на министъра на правосъдието и на инспектората към министъра на правосъдието по Закона за съдебната власт. За да може да бъдат ефективно приложени изискванията към дейността на арбитражите и контролът върху тях, с чл. 6а от ЗА се създава Регистър на арбитражите, който се води и поддържа от Министерството на правосъдието. Регистърът е структурирана база данни в електронна форма.

Съгласно чл. 4 ЗА постоянната арбитражна институция със седалище в Република България може да извършва дейност след вписване в Регистъра на арбитражите. В Регистъра може да бъде вписана арбитражна институция, която отговаря на определени условия: да е учредена към юридическо лице, вписано в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или в друг регистър, да е приела правила за устройството и организацията на арбитражната дейност, както и тарифа за таксите и разноските, които се събират при осъществяване на дейността, и да поддържа списък на арбитри; да поддържа офис, деловодство, архив и интернет страница с връзка към електронната деловодна система. Всеки член на управителния орган и арбитър от списъка на арбитражната институция трябва да отговаря на определени изисквания – да бъде дееспособен пълнолетен гражданин, да не е осъждан за умишлено престъпление от общ характер независимо от реабилитацията; да има висше образование и най-малко 8 години професионален стаж; да не е лишен от правото да упражнява определена професия или дейност или да заема определена длъжност; да не е в производство по несъстоятелност, невъзстановен в правата си несъстоятелен и да не е осъждан за банкрут; да притежава високи морални качества и професионализъм. Законът предвижда да се извърши проверка дали са налице всички необходими изисквания за вписване на арбитражната институция в Регистъра на арбитражите въз основа на представените от заявителя документи и служебно събирана информация.

В Регистъра на арбитражите подлежат на вписване и определени обстоятелства в производствата, провеждани на територията на Република България от чуждестранна арбитражна институция, както и от арбитраж, установен за решаване на определен международен спор. Съгласно чл. 6б, ал. 3 ЗА вписват се: дата на постъпване на искането за разглеждане на арбитражния спор; имената, съответно наименованията, и адресите на страните; имена, професия и данни за контакт на арбитрите, избрани или назначени да решат спора, а когато са арбитри към постоянна арбитражна институция със седалище извън територията на Република България, се вписват също наименование, идентификационен номер и седалище на чуждестранната арбитражна институция; дата и номер на арбитражното решение. С оглед защита на поверителността информация в арбитражните производства, публични достъпни са само данните относно арбитражните институции и имената и професиите на арбитрите към тях.

Съгласно чл. 6а, ал. 6 ЗА регистърът предоставя срещу заплащане на такса в размери, **определени с тарифа на Министерския съвет**, следните административни услуги: 1. вписване или заличаване на арбитраж като постоянна институция; 2. вписване на промени в обстоятелствата относно вписана постоянна институция; 3.

вписване на обстоятелства относно арбитражни производства, образувани пред арбитраж, създаден за решаване на определен спор, или пред постоянна арбитражна институция със седалище извън територията на Република България, както и на арбитри извън списъка на арбитража; 4. издаване на удостоверение за вписана постоянна арбитражна институция; 5. извършване на писмена справка за вписани обстоятелства; 6. издаване на заверено копие на хартиен носител от електронен образ на заявление или приложения към него. Справките и удостоверенията не могат да съдържат лични данни, които не са предмет на публично вписване или обявяване. На основание чл. 6а, ал. 5 ЗА Министерството на правосъдието изработи проект на наредба, която урежда условията и реда за водене, достъп и съхраняване на Регистъра на арбитражите, включително и правилата за заявяване и предоставяне на административните услуги.

2. Предложения за допълнение на правната уредба

С предлагания проект на постановление се предвижда допълнение на Тарифа № 1 към Закона за държавните такси за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и Министерството на правосъдието, приета с Постановление № 167 на Министерския съвет от 1992 г.

При определяне на размера на таксите е съобразен чл. 7а, ал. 6 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност, съгласно който методиката за определяне на разходоориентиран размер на таксите и разходването им не се прилага при определяне размера на такси за осигуряване провеждането на политики в области със значение за защита на особено важни държавни или обществени интереси. Арбитражната дейност има последици, които засягат установения обществен ред в Република България, тъй като арбитражът е алтернатива на държавното правораздаване, осъществявано от съдилищата и следва да се ползва с висока степен на обществено доверие. Арбитражните решения са окончателни и решават спора със сила на пресъдено нещо между страните. Те не могат да бъдат обжалвани пред горна инстанция, освен да бъдат отменени в изключителни и изчерпателно изброени случаи. Арбитражните решения подлежат на принудително изпълнение и въз основа на тях се издава изпълнителен лист. Предвид тези особености на арбитража, той е от естество пряко да засегне обществения ред в Република България, както и имуществените права на гражданите и юридическите лица.

Реформата в арбитража е част от общия процес на изграждане на ефективна, прозрачна и справедлива правосъдна система, която осигурява реален достъп до правосъдие, бързина и прозрачност в съдебните производства, разширяването на обхвата на електронното правосъдие и провеждането на истинска реформа, която да доведе до връщане на доверието на гражданите в съдебната власт. Укрепването на доверието в правораздаването, осъществявано от арбитраж, има пряко отношение към изпълнението на основни приоритети в управлението на страната и в частност – в сектор „Правосъдие“ съгласно Програмата за управление на Република България за периода 2025 г. - 2029 г., приета с Решение № 91 на Министерския съвет 24 февруари 2025 г.

Предвид значението на арбитража, размерът на таксите за административните услуги от Регистъра на арбитражите е съобразен с необходимостта от провеждането на държавната политика в особено важни области на държавен и обществен интерес, каквито са защитата на обществения ред и правораздаването, защитата на потребителите, добросъвестността на търговските сделки, борбата с измамите.

Публичният електронен Регистър на арбитражите се създава с цел идентифициране на лицата, които осъществяват дейност като постоянна арбитражна институция, и по предварителни данни техният брой е над 40. По отношение на арбитрите такава информация не е налична, тъй като към момента няма изискване за вписването им в регистър и не всички арбитри са формално включени в списък към

арбитражна институция. Предлаганите промени в Тарифа 1 ще доведат до минимално повишаване на административните разходи за лицата, които подлежат на вписване. Административните разходи са оправдани поради очаквания положителен ефект от създаването на публичен електронен регистър на лицата, които осъществяват арбитраж върху правната сигурност, правораздаването, защитата на правата и законните интереси на гражданите и юридическите лица.

Предвид гореизложеното, в проекта на Постановление на Министерския съвет се предлага допълнение на Тарифа № 1 към Закона за държавните такси за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и Министерството на правосъдието в раздел „Г. „Такси, събирани от Министерството на правосъдието“, като се създаде нова т. 62ч за предоставяне на услуги от Регистъра на арбитражите по Закона за арбитража по заявление:

а) за вписване на постоянна арбитражна институция – 1 000 лв.;

б) за вписване на промени в обстоятелствата относно вписана постоянна арбитражна институция, включително вписване на външен арбитър – 100 лв.;

в) за заличаване на вписана постоянна арбитражна институция или на вписан арбитър – 50 лв.;

г) за вписване на обстоятелства относно арбитражни производства, образувани пред арбитраж, създаден за решаване на определен спор, или пред постоянна арбитражна институция със седалище извън територията на Република България – 100 лв.;

д) за издаване на удостоверение за вписана постоянна арбитражна институция, извършване на писмена справка за вписани обстоятелства, както и издаване на заверено копие на хартиен носител от електронен образ на заявление или приложения към него – 20 лв.

3. Цели, които се поставят с приемането на подзаконовия нормативен акт

3.1. Укрепване на правната сигурност и доверието в правораздаването, провеждано от арбитраж на територията на Република България.

3.2. Осигурена ограничена публичност на обстоятелствата, подлежащи на вписване в Регистъра на арбитражите.

4. Очаквани резултати от прилагането на нормативния акт

С приемането на нормативния акт ще се осигури възможност за предоставяне на достъпни административни услуги в електронна форма в полза на гражданите и юридическите лица, които осъществяват арбитражна дейност и гражданите и юридическите лица, които са страни в арбитражните производства.

5. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

Предложеният проект на акт не води до въздействие върху държавния бюджет и се придружава от финансова обосновка, съгласно приложение № 2.2 на чл. 35, ал. 1, т. 4, б. „б“ от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

6. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

Проектът на постановление не съдържа разпоредби, въвеждащи норми на правото на Европейския съюз в българското законодателство, поради което не се налага изготвяне на справка за съответствие с европейското право.

В изпълнение на чл. 20, ал. 2 от Закона за нормативните актове (ЗНА) е извършена частична предварителна оценка на въздействието на законопроекта.

Съгласно чл. 26, ал. 3 от ЗНА проектът на акт, заедно с мотивите към него, частичната предварителна оценка на въздействието и становището на дирекция „Модернизация на администрацията“ на Министерския съвет са публикувани на интернет страницата на Министерството на правосъдието, както и на Портала за обществени консултации към Министерския съвет, като на заинтересованите страни е предоставен 30-дневен срок за предложения и становища. За постъпилите становища е съставена справка по чл. 26, ал. 5 от ЗНА, която е публикувана на интернет страницата на Министерството на правосъдието, както и на Портала за обществени консултации към Министерския съвет.

Проектът е съгласуван в съответствие с чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, като направените бележки и предложения са отразени в приложената справка – таблица.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

С оглед на гореизложеното и на основание чл. 8, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, предлагам Министерският съвет да разгледа и приеме приложения проект на Постановление за допълнение на Тарифа № 1 към Закона за държавните такси за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и Министерството на правосъдието.

МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО:

X

Георги Георгиев
министър на правосъдието